

ANONYMUS

SENDSCHREIBEN AN DIE GLORWÜRDIGE BRÜDERSCHAFT DES
HOCHLÖBLICHEN ORDENS VOM ROSEN-KREUTZE

RONDSCHRIJVEN AAN DE GLORIEUZE BROEDERSCHAP VAN
DE ZEER LOFFELIJKE ORDE VAN HET ROZEKRUIS

vertaling:

Ruud Muschter

∴

Groningen

muschter@home.nl

25 juli 2014

INHOUDSOPGAVE

Bronvermelding	4
Inleiding van de vertaler	5
De tekst van het manuscript	10

BRONVERMELDING

1615, drukplaats en uitgeverij onbekend

<http://www.zvdd.de/dms/load/met/?PPN=urn%3Anbn%3Ade%3Abvb%3A12-bsb10434952-3;>

http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10434952_00001.html?numScans=250&zoom=0.05

INLEIDING VAN DE VERTALER

In 1614, 1615 en 1616 verschenen in Duitsland de roemruchte werken *Fama Fraternitatis*¹, *Confessio Fraternitatis*² en de *Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreutz*. Deze geschriften maakten gewag van het bestaan van de Rozekruisers Orde in Europa en werden opgevolgd door een verklaring die in Parijs in 1623 op de muren van de stad werd bevestigd. De inhoud daarvan was als volgt.

"Wij, vertegenwoordigers van de hoogste Raad van het Roze-kruis, verblijven zichtbaar en onzichtbaar in deze stad, bij de gratie van de Allerhoogste, tot wie het hart van de rechtvaardigen zich wendt. Zonder boeken of tekens spreken wij, en wij leren dit ook aan anderen, in alle talen van de landen waar wij willen verblijven om de mensen, onze gelijken, van dodelijke vergissingen te bevrijden.

Indien iemand ons slechts uit nieuwsgierigheid wil ontmoeten, zal hij nooit met ons in contact komen. Als echter zijn wil hem ertoe brengt zich te laten inschrijven in het register van onze Broederschap, dan zullen wij, die de gedachten kunnen doorzien, hem tonen dat wij waarlijk onze beloften nakomen. Zo vermelden wij niet de plaats waar wij in deze stad verblijven, want de gedachten toegevoegd aan de waarachtige wil van de lezer zullen het mogelijk maken dat hij ons leert kennen, en wij hem leren kennen."

Nadien verschenen vele geschriften pro en contra de Rozekruisers. Het huidige werk, het 'Sendschreiben an die glorwürdige

---

¹ *Fama fraternitatis Roseae Crucis oder Die Bruderschaft des Ordens der Rosenkreuzer*, Cassel, 1614.

² *Confession oder Bekandnusz, der Societet und Brüderschafft R.C. An die Gelehrten Europae*, Cassel, 1615.

Brüderschaft', is een van de geschriften die qua toon en inhoud als ondersteunend voor de Orde zijn geschreven. Hoofdthema is, dat de anonieme auteur het Einde der Tijden voor ogen staat. Hij ziet in de inhoud van het Rozekruisersmanifest de Fama Fraternitatis de vervulling van de voorspelling, dat er voorlopers van de profeet Elias zouden komen.

De tekst wordt dan ook gekenmerkt door veel verwijzingen naar God en passages in de Bijbel. Dat wil niet zeggen dat de Rozekruisers een kerkelijke of religieuze groepering vormden. Veel aanhangers van het gedachtegoed van de Rozekruisers hebben uit eigen beweging hun respect voor de Orde uitgesproken onder gebruikmaking van christelijke symboliek, waarvan overigens het werk van de Rozekruisers zelf ook niet ontbloot is, en er ook wel de aanleiding toe heeft gevormd.

Waarin onderscheidt zich dan de christelijke van de niet-christelijke mystiek? Het gaat bij de christelijke vorm om een streven een te worden met de Christusfiguur, hetzij als de gepersonifieerde godheid, hetzij als de archetypische weergave van het beginsel dat ons bewustzijn licht verschaft (de instroming van de Heilige Geest). De Rozekruisers volgen een geheel ander pad. In tegenstelling tot de christelijke mystici vormen zij vrijdenkers, die veeleer de weg van de oude mysteriescholen van Egypte en Griekenland volgen - met hun meditatieve inslag en onderzoek van de natuurwetten -, dan een lyrische weg zoals vele christelijke mystici die hebben bewandeld.

De gelijkheid van bepaalde christelijke termen tussen beide groepen, kan verwarring geven. Uit de kritiek op de paus, zoals de Rozekruisers die uitten in enkele van hun geschriften blijkt in elk geval reeds, dat zij een veel directere uitleg aan de oorspronkelijke waarden van het christendom gaven dan de corrupte en op wereldlijke macht gerichte pausen, die indertijd

in hun functie al ver waren afgedwaald van alles wat menselijk, waardig, en kenmerkend voor een plaatsvervanger van Christus is. De Kerk was immers vol misstanden en niet-aflatende politieke machinaties.

Het kader waarin de auteur van het huidige werk zijn aanhankelijkheid aan de Orde schetst, moet worden gezien in het licht van de tijdgeest waarin hij zijn oproep schreef. Dit korte werkje is er een uit een reeks van apologieën die in de eerste helft van de 17e eeuw in Duitsland verschenen. Ze worden alle gekenmerkt door een soortgelijke aanhef. Zo verschenen onder andere:

- ‘Sendtschreiben oder einfeltige antwort an die hocherleuchte brüderschafft desz hochlöblichen ordens desz rosen creutzes auff die von ihnen ausgefertigte famam und confessionem der fraternitet’ (Rondschriften of eenvoudig antwoord aan de zeer verlichte broederschap van de zeer loffelijke Orde van het Rozekruis op de door haar uitgevaardigde Fama en Confessio der broederschap), C.H.C., 1615;
- ‘Einfältige und kurze antwort über die ausgegangene fama und confession’ (Eenvoudig en kort antwoord op de uitgegeven fama en confessio), Philippo à Gabella, 1617;
- ‘Ein wolgemeyntes antwortschreiben an die hochwürdigen und weitberümbten herrn brüder desz hochpreislichen rosencreutz-ordens’ (Een welgemeende antwoordbrief aan de zeer eerwaarde en wijd en zijd beroemde heren broeders van de hoogeprezen Rozekruisers Orde), S.V.S.P., 1619.
- ‘Antwort oder Sendtschreiben an die von gott erleuchte Brüderschafft vom Rosenkreutz: auff ihre Famam und Confession der Fraternitet’ (Antwoord of zendbrief aan de

door God verlichte broederschap van het Rozekruis: op de Fama en Confessio van haar Broederschap), I.M.O.H.C. & S., 1630;

- ‘Sende-brieff an die von gott hocherleuchtete und begabte der natur verständige sehr vortreffliche hn. hn. des decemvirats der fraternität des so genanten rosen-creutzes’ (Zendbrief aan de door God zeer verlichte en begaafde, in de natuur bedreven, zeer voortreffelijke tien heren van de Broederschap van het zogeheten Rozekruis), I.N.J. 1705.

De vertalingen van deze werken heb ik geplaatst op www.archive.org, zoekterm: ruud muschter.

Er zijn meer overeenkomsten tussen deze werken. Veel ervan hebben een auteur die met drie initialen wordt aangeduid. Ook de wijze van beschrijving van de Orde is tamelijk gelijklopend, en ook vele fraseringen in de teksten stemmen overeen, zodat men zich kan afvragen of er een gezamenlijke afspraak bestond tussen aanhangers of leden van de Orde om deze apologieën het licht te doen zien.

Er bestonden ook diverse aanvalsgeschriften op de Rozekruisers, veelal uit christelijke hoek. En dat terwijl (of misschien omdat) de Rozekruisers in bepaalde geschriften het godsbegrip hanteerden zonder daarbij een religieuze organisatie te zijn. Hun aanvallen op de paus zullen aan deze kritiek hebben bijgedragen. Niettemin moet benadrukt worden, dat de Rozekruisers een mystieke, en geen godsdienstige of religieuze organisatie waren en zijn.

Dat de tijden veranderd zijn, bewijst een gelukwens van paus Johannes XXIII aan de toenmalige Imperator van onze Orde A.M.O.R.C., dr. Ralph Lewis, opgemaakt met foto van de paus op gekalligrafeerd papier met ornamenten.

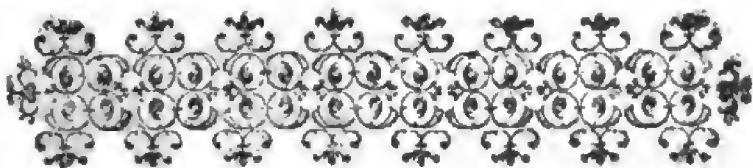
De tekst van het huidige manuscript heeft geen paginanummers.
In deze Nederlandse vertaling heb ik een eigen nummering
aangehouden.

Ruud Muschter³

---

³ Lid van de Grote Raad van de A.M.O.R.C. (Nederlandstalige Jurisdictie)
van 21 maart 1988 tot 21 maart 2010.

DE TEKST VAN HET MANUSCRIPT

Vooraf mijn geringe, doch trouwhartige
en christelijk-broederlijke dienst
uit de grond van mijn hart.

Wanneer men - bijzonder hoog verlichte, christelijk-broederlijke vrienden - deze tegenwoordige, huidige tijd naar alle omstandigheden bezieet en aanschouwt, en die samen met de vorige tijdperken⁴, zoals ze onvoorspelbaar⁵ veranderd en afgewisseld zijn, ijverig raadpleegt⁶ en beschouwt, dan wordt ons daaruit in dit, ons huidige en laatste tijdsgewricht⁷, in ruime mate een andere mutatie en verandering voor ogen gesteld, die nu voor de deur staat en er zekerlijk betrekking op heeft, dat in de wereld, die bijna de vuuravond bereikt, de laatste brand zal worden aangestoken, hetgeen niet alleen een veelvoudige chronologie, met name ook de voor vele jaren uitgekomen voorspellingen, ja, de Heilige Schrift op vele plekken zelf aangeeft.⁸ Zo willen ook de reeds lange tijd geleden

---

⁴ “seculis”.

⁵ “vicissitudinarie”.

⁶ “conferiret”.

⁷ “seculo”.

⁸ De zin in het manuscript mist een werkwoordsvorm, en mogelijk moet hier ‘aangeeft’ worden gelezen. De hierna volgende zin in het manuscript echter, begint met een hoofdletter, maar als een komma

voortgezonden boodschappen der nieuwe sterren aan de hemel dat gans eensluidend helpen bevestigen en versterken. Nu met name voor ons geliefde vaderland betreffende de Duitse natie, uw buitengewone verandering der tijden en rijken⁹ voor deze eindtijd en ondergang van het grote wereldgebouw aanstaande en zo gans zeker, waarachtig en onafwendbaar is - waarbij het de vraag is of tegen het verlangen en de hoop van vele filosofen in, er wel tamelijk genoeg zal geschieden met hun voorspellingen¹⁰ -, is het om die reden niet ongegrond om te zien wat de profeet Habakuk in het tweede hoofdstuk zegt, waar hij spreekt: "Deze voorspelling zal te zijner tijd nog vervuld worden, en zal tenslotte vrij aan den dag komen en niet buiten blijven. Mocht ze echter uitblijven, verbeid haar dan, want ze zal gewis komen en niet vertragen."¹¹

Want hetgeen door de alleen wijze, ware en eeuwige God in zijn geheime ontwerp¹² eenmaal tot straf over onze zonden besloten wordt, dat kunnen wij mensen, als wij bij Hem geen boete doen, om genade bidden, ons bekeren en Zijn aangezicht zoeken; Psalmen, 27¹³; geenszins ontlopen noch ontvluchten. Vandaar dat net zomin als de wijze koning¹⁴ Salomo en David,

---

plus een kleine letter worden gelezen, zouden beide zinnen in elkaars verlengde wel weer kloppen.

⁹ "Temporum & imperii mutatio".

¹⁰ Vertaling onzeker. "ob mā gleich weiß, daß es umb ein zimliches noch nicht an dem / das [!] wider vieler Philosophen verlangen [!] und Hoffnung / mit dieser Prophetia derselben sol genung geschehen". Het is niet duidelijk of het tweede woordje 'dat' in feite 'daß' moet zijn, in plaats van 'das'. 'Met het woord 'verlangen' is waarschijnlijk 'Verlangen' bedoeld.

¹¹ Vrij naar Bijbel, Habakuk, 2:3.

¹² "Rathe".

¹³ Bijbel, Psalmen, 27:8.

¹⁴ "König", dus enkelvoud. De interpunctie in deze zin is gebrekkig.

Achab¹⁵ en Jezebel, Manasses¹⁶ en Amasias¹⁷, de profeet Elias¹⁸ en het Joodse volk¹⁹ wegens hun begane zonden door God van straf verschoond zijn geworden, ook wij Jaflets²⁰, bij wie veel grotere zonden zowel thans als in diezelfde tijd in zwang zijn, niet van de tijdelijke straf verschoond blijven en er ertegen gevrijwaard zijn. Want het aangezicht van de Heer staat boven hen die kwaad doen, zodat Hij hun nagedachtenis wegvaagt van de aarde; Psalmen, 34. Meent gij, wanneer de Zoon des Mensen zal komen, dat Hij op aarde ook geloof zal vinden?, zo spreekt Lukas in hoofdstuk 18²¹. Ja, feitelijk is het naar Christus' voorspelling thans helaas zover gekomen, dat de liefde voor de naaste bekoeld, het geloof uitgeblust is, aan de aardse goederen de voorkeur wordt gegeven boven de hemelse, allerlei laster voorrang krijgt op de deugd, en *in summa*²² de begeerten zich niet meer door het verstand willen laten regeren; hoe dit alles zich voor Christus' wederkomst²³ zou toedragen en er thans bij klaarlichte dag is; Hij op de geciteerde²⁴ plek zelf waarzegt en toont.

---

¹⁵ Koning, 9e eeuw v. Chr. Huwde Jezebel, die de afgodendienst van Baäl propageerde. Achab kwam daarover in conflict met de profeet Elias.

¹⁶ Onduidelijk waarom hij in dit verband wordt vermeld.

¹⁷ Koning, 8e eeuw v. Chr. Ook hij was een afgodenaanbidder.

¹⁸ "Heli", verderop echter "Elias" genoemd.

¹⁹ Dit moet gezien worden in de context van het denken van het tijdsgewricht waarin dit manuscript werd geschreven. Het Joodse volk werd toen verantwoordelijk gehouden voor de dood van Christus'. De passage is van het steller van deze apologie, komt volledig voor zijn rekening, en moet zeker niet worden beschouwd als een mening van de Rozekruisers Orde.

²⁰ "Japhiten". Vermoedelijk zijn 'mensen zoals Jaflet' bedoeld; 'hij die ontsnapt is'. Bijbel, 1 Kronieken, 7:32.

²¹ Bijbel, Lukas, 18:8.

²² Tot slot.

²³ "Zukunft".

²⁴ "angezogenen".

Of nu eigenlijk, zoals gemeld is, in de eindtijd van deze wereld een dergelijke mutatie en verandering waarover alle chronologieën en astrologen lange tijd voorzeggingen hebben gedaan, ongetwijfeld zal ontstaan en zich zal voordoen: zo weet men toch van tevoren, dat Zijn woord moet blijven tot aan het einde der wereld. Ook het kleine beetje dat God hem heeft medegegedeeld en voorbehouden, zal in deze bazuin der wereld²⁵ onverdelgd zijn, net zomin als Elias, Jozef en Elisa²⁶, samen met de profeet Daniël in de leeuwenkuil, tegen Gods wil verdorven en uitgeroeid zouden kunnen worden. Want Ik (spreekt de Heer) ben bij hem in de nood, en zal hem eruit scheuren en zijn voorspraak zijn²⁷; Psalmen, 91, en Jesaja²⁸, 43.

Hiertoe nu, conformeert nog meer uw Fama Fraternitatis, die in het jaar 1614 aan de hoofden, standen en geleerden en ook het volk en de ongeletterden van Europa is uitgegaan, waarover God en liefhebbers van de Kunst zich werkelijk hogelijk verheugen, en van een gelukzalige tijd moeten roemen, doch allereerst echter God moeten danken, dat Hij ons het eeuwige heil²⁹ laat beleven, waarin wij tot ware kennis van de juiste, werkelijke en onvervalste filosofie komen, die ons zo goed het geheimenis van Zijn Zoon en van de ganse natuur steeds meer onthult en ons tot de oorsprong, adel en heerlijkheid van de mens (dat wil zeggen, ken u zelve³⁰) leidt en ons reden geeft om over deze na te denken en er onderzoek naar te doen. Aangezien niet onbewust, dat in de huidige laatste tijden (de zesde

---

²⁵ “Turbis mundi”.

²⁶ “Leerling en opvolger van Elias”.

²⁷ “und zu ehren machen”.

²⁸ “Esa”.

²⁹ “Seculum Gratiae”.

³⁰ “γνωθι σεαυτον”.

periode³¹) de natuur waarachtig niet zoals ze door Aristoteles, Galenus en andere dergelijken wordt verklaard, door de voorspelde kunst van Elias³² en zijn voorgangers³³ wordt onderwezen en geopenbaard wordt, ofschoon de spotter Ismaël (Genesis, 21) zijn gelaster niet nalaat. Doch geldig blijft: ‘Wie dit veroordeelt, die is grotelijks onwetend; ik verbaas me over nieuwe grote dingen: hij respecteert de diepste aardse wereld, maar veracht de hemelen.’³⁴

vor der Thür/ vnd gewißlich an
dem ist/ daß der Welt/ die fast den
Seuerabend erreicht/ der letzte
Brant wird angezündet werde/
welches nicht alleine vielfältige
Chronologica, besonders auch/ die
vor viel Jaré ergangne Prognos-
tica/ ja die H. Göttliche Schrifft
an vielen Orten selbst/ So

³¹ “sexta aetate”. Hier lijkt de auteur te verwijzen naar de zogeheten Zesde Bedeling, of wel ‘de bedeling van de volheid der tijden’, verband houdend met de tweede komst van Christus. Zie Bijbel, onder andere Efeziërs, 1:10.

³² “Eliam artium”.

³³ “praedecessores”.

³⁴ “Hoc damnat quisq; quod ignorat, magisq; nova quam magna miretur: imo terrena respicit Mundus, caelestia contemnit.” Dit lijkt vrij naar Augustinus, De Vita Christi: “qui terrena contemnit, ut possit habere caelestia”(‘die het aardse veracht, opdat hij het hemelse bezit’).

Want de verstokte, blinde wereld is vanaf het begin zodanig geaard geweest, dat hij de duisternis meer bemint dan het Licht; Johannes, 3 en 15. Zo moet toch uiteindelijk en te zijner tijd, datgene tevoorschijn komen wat in moeizame duisternis heeft gelegen en door de duivel en zijn dienaren³⁵ vijandig verstoep en verduisterd is gehouden. Dat wil zeggen: thans moet de zesde kandelaar, de werkelijk vrije Kunst der natuur, het geheimenis, de Grote Verrichtingen Gods³⁶, waarvan de Heerser der Wijzen Paracelsus³⁷ voorzeggingen, en reeds lang tevoren voorspellingen deed³⁸, worden ontstoken, opdat namelijk zijn filosofie (die op het licht der natuur teruggrijpt) in het 58e jaar na zijn dood³⁹ floreert en de praktijk die daarop volgt, zich met wonderdaden en ongeloofelijke tekenen zal bewijzen, zodat ook de handwerkslieden en al het gepeupel het zullen begrijpen hoe zijn kunst standhoudt tegen de verontreinigingen der sofisten, dat wil zeggen, tegen de heidense filosofie, waarvoor God zelf waarschuwt en beveelt, en die wil hebben dat wij de Schrift (dat wil zeggen, de heilige Bijbel) doorvorsen⁴⁰ en ons niet moeten laten verleiden door de heidense filosofie.

Want het natuurlijke licht kan niet door de filosofie van de heiden, die weinig van God weet, doch alleen door de filosofische ingewijde⁴¹, die van alle faculteiten en wetenschappen het hoofd en het toppunt⁴² is en met de ware filosofie bekend is, die de anderen echter verborgen is, gekend en geleerd worden. Vandaar dat het waarlijk niet onredelijk is om diegenen zalig te achten, die de heilige Bijbel hebben, en

---

³⁵ “Asseclis”.

³⁶ “Magnalia Dei”.

³⁷ “Sophorum Monarcha Paracelsus”.

³⁸ “vaticiniret”.

³⁹ $1541 + 58 = 1599$ n. Chr.

⁴⁰ “perscrutiren”.

⁴¹ “per adeptam philosophiam”.

⁴² “Caput & summa”.

nog zaliger diegenen, die hem ijverig lezen, doch het allerzaligst diegenen, die hem op de juiste wijze doorvorsen⁴³ en onderzoeken. Want dit boek is een wetboek dat onderwijst wat men moet doen en laten. Het is de Schrift die alle wijzen en verstandigen tot narren maakt, en alleen voor de kleinen en onnozelen openstaat; Mattheüs, 11⁴⁴. Vandaar dat Christus bij Johannes, 5⁴⁵, spreekt: “Onderzoek de Schrift, want die getuigt van Mij.” Tot iets dergelijks maant St.-Paulus ook Timotheüs⁴⁶, bij 1 Timotheüs 4⁴⁷; idem St.-Petrus, et cetera.

Aangezien nu uw gehele filosofie op de onbeweeglijke rots der heilige Bijbel berust, daarmee samenvalt, een sfeer en bol is⁴⁸, zo kan daaruit zeker de gevolgtrekking worden gemaakt, en eraan ontleend worden, dat gij de gewenste en met diep zuchten door alle heremitische leerlingen, profeten en voorlopers van de verwachte Elias zijt⁴⁹, die aan ons een dergelijke filosofie, zo’n geheimenis en schatkamer der natuur - aan ons, die er met hartelijk verlangen op wachten, vanuit een trouw hart, zoals uw trouwhartige Fama meldt, volgens deze: (alle goede dingen delen zich mee)⁵⁰ - begerig zijt te onderwijzen en mee te delen. Daarin begeert gij ook de overwegingen van eenieder, hetzij in vereniging of afzonderlijk gecommuniceerd⁵¹, schriftelijk in druk weer te geven, hetgeen te doen door de naam weer te

---

⁴³ “perscrutiren”.

⁴⁴ Bijbel, Mattheüs, 11:25.

⁴⁵ Bijbel, Johannes, 5:39.

⁴⁶ Bijbel, Eerste Brief van de apostel Paulus aan Timotheüs.

⁴⁷ Bijbel, 1 Timotheüs 4:13; echter nauwelijks zo letterlijk als het manuscript hier aangeeft.

⁴⁸ “eine Spæra und Globus ist”.

⁴⁹ De structuur van de originele zin loopt niet goed: “(...) daß ir die gewünschten und mit tieffen Seufftzen von allen Eremitischen Schülern des erwartenden ELIAE, Propheten und Vorleutffer seyd.”

⁵⁰ ‘juxta illud: (omne Bonum communicativum sui).’

⁵¹ “communicaro cōsilio oder singulatim”.

geven⁵², mij bedenkelijk is voorgekomen; en ik acht het ook - aangezien aan u alle bekendmakingen en handelwijzen, ook van de verst afgelegene volkeren der wereld, zowel betreffende de Indische rivier de Ganges als het eiland Peru, niet verborgen zijn kunnen - niet nodig.

Ik zoek zeker niet de heilloze belofte⁵³ of afgod van de Phrygische goudbeluste koning Midas, en nog veel minder houd ik het veranderen van metalen⁵⁴ voor de hoogste top en piek⁵⁵ van de filosofie, maar wel het geheimenis, de ware wetenschap⁵⁶ der natuur, dat wil zeggen, de verkregen filosofie⁵⁷ en de waarachtige kennis van het goddelijk wonder en heil⁵⁸; Mattheüs, 17; Marcus, 9; Lukas, 17.

Want wat kan de mens zich in dit aardse vergankelijke leven meer wensen dan God, zijn Schepper, goed te kennen, en in het licht van de natuur als bij heldere dag te wandelen? Ja, hoe kan de mens hier op aarde zich meer verheugen, dan wanneer hij (het vervloekte goud maken niet meegeteld) ziet dat de hemel open is, de engelen van God opstijgen en afdalen, en zijn naam is ingeschreven in het boek des levens? Ik wil erover zwijgen dat de ganse wereld zich een voorstelling⁵⁹ kan maken en een pendant⁶⁰ voor ogen kan hebben, van andere grote geheimen⁶¹

---

⁵² “expresso nomine”.

⁵³ “Votum”.

⁵⁴ “metallorum mutationem”.

⁵⁵ “Apicem und fastigium”.

⁵⁶ “veram Magiam”.

⁵⁷ “id est, adeptam Philosophiam”.

⁵⁸ “miraculorum Dei & sanitatis Matth.”, etc., dus zonder komma achter ‘sanitatis’.

⁵⁹ “Imaginem”.

⁶⁰ “Contra factur”. Niet goed leesbaar in het manuscript, en vertaling onzeker.

⁶¹ “arcana”.

en mysteriën⁶² die uw Fama en Confessio zo nu en dan ontdekken en aangeven te bereiken, waarbij het toch wel hoogst verwonderlijk zou zijn en er niet lichtvaardig iemand te vinden zal zijn die deze edele wetenschap⁶³, buiten mijzelf, niet gaarne deelachtig zou worden, van harte mocht wensen en begeren? O, zalig is de mens die door zijn belofte⁶⁴ en wens een dergelijke filosofie is overkomen en bereik heeft?⁶⁵ Dat is het ware aardse paradijs. Dat zijn de ware Eilanden der Gelukzaligen⁶⁶, waarin onze eerste vaders Adam, Mozes⁶⁷, Noë⁶⁸, David, Abraham, Salomo, Enoch en alle godvruchtige patriarchen zich verheugden, dat wil zeggen, hun⁶⁹ is de geest der wijsheid van bovenaf verleend geworden, die de koninkrijken en vorstendommen op zijn waarde moeten schatten; Boek der Wijsheid, 7⁷⁰. Want de glans die van haar uitgaat, verbleekt⁷¹ niet en is in de mens een oneindige schat, op grond van welke schat ook nog heden ten dage alle ware filosofen en

---

⁶² “mysteria”.

⁶³ “Scienz und Wissenschaft”. Vaker in dit soort manuscripten wordt een term zowel in het (pseudo-)Latijn als in het Duits gebruikt, zodat in feite hetzelfde wordt gezegd,

⁶⁴ “Votum”.

⁶⁵ De betekenis van de vraagtekens is niet duidelijk.

⁶⁶ “Insulae Beatorum”. Ontleend aan Hesiodus, 8e eeuw v. Chr., in Theogonia, 170-173. Hij beschrijft een eiland waar halfgoden drie keer per jaar oogsten. Misschien werd hij hiertoe geïnspireerd omdat het land waarop zijn ouders akkerbouw bedreven, niet erg vruchtbaar was.

⁶⁷ “Moises”, gebruikelijke naam voor Mozes in Zuid-Europa. Het manuscript is in Camposala geschreven, wat op een stad in die streek duidt, hoewel ik die niet heb kunnen lokaliseren.

⁶⁸ “Noia”, idem.

⁶⁹ “en”, vermoedelijk “den”; manuscript deels onleesbaar.

⁷⁰ Bijbel, Boek der Wijsheid, 7:7 spreekt over de geest der wijsheid. Wat betreft de koninkrijken zou ook naar 6:9 kunnen zijn verwezen.

⁷¹ “verle[?]chet”, dus deel onleesbaar, maar ongetwijfeld “verleschet”.

afgestudeerden⁷² der theosofische school dag en nacht moeten dichten en streven. Dat is nu dan ook voor uw trouwhartige, broederlijke Fama, door bijzondere aansporing en beschikking van God, een niet geringe aanleiding en bevordering van het afdrukken en continueren van het kleine beetje van een ware filosofische vereniging en vergadering geweest, die ook van alle bereikte filosofische onvergankelijke schatten der zielen en lichamen ons wil laten meegenieten en deelachtig wil maken.

Aangezien gij thans, o, gij waarde Duitse Broeders van het Rozekruis van alle christelijk-broederlijke liefde en affectie, zowel aan ongeletterden (wier aantal ik simpelweg moet schatten) als geletterden, vrijwillig, ongedwongen en zonder enige beloning (Jesaja, 55⁷³; Openbaring, 22⁷⁴) aanbiedt hoe de voormelde grote wonderen en schatten te verkrijgen zijn en men, samen met u, liefde en deemoed kan genieten. Komt dan nu, o, gij gewilde filosofen en mannen Gods; komt, wier zeer loffelijke Broederschap der voorvaderen door God en de ganse hemelse[?]⁷⁵ machine is aangevangen en samengesteld; komt, hoogste eenheid, grote zwijgzaamheid en grootst mogelijke verbondenheid[?]⁷⁶ en laat ons naar aanleiding van uw broederlijk [?]⁷⁷ en gedane beroep, uw [?]⁷⁸ door God verkregen schatten in deemoed en christelijke liefde gaarne deelachtig zijn [.] ; laat ons meegaan in de [?]⁷⁹ die aan Europa getoond is en

---

⁷² “Alumni”.

⁷³ Bijbel, Jesaja, 55:1-2.

⁷⁴ Bijbel, Openbaring, 22:17.

⁷⁵ “[?]ischen”. Tal van woorden op deze pagina zijn in de reproductie van het manuscript buiten de kantlijn gevallen en kunnen niet overal gereconstrueerd worden.

⁷⁶ “[?]thätigkeit”.

⁷⁷ “[?]anen”.

⁷⁸ “euerse [?]ischen”.

⁷⁹ “[?]r”.

zich reeds laat zien, en waaraan spoedig [?]⁸⁰ gerefereerd en [?]⁸¹ zal worden. Geef hem die vraag; laat vinden, hij die zoekt;

**dz heillofes Votum oder Ab Gott,
viel weniger halte ich metallorum
mutationem vor den höchsten Api-
cem vnd fastigium der Philosophiæ.
Sonder der Natur geheimnuß/
veram Magiam, id est, adeptam Phi-
losophiam vnd die warhafftige Er-
fântnuß miraculorum Dei & sanita-
tis Matth. 17. Marc. 9. Luc. 17.**

en doe hem open, die aanklopt; Mattheüs, 7. Of echter allen hiertoe door God voorbestemd en tot een dergelijke filosofische eenheid beroepen zijn, is God alleen en u bewust, op toelichting door God via uw rad⁸², dat de kleine wereld⁸³ consulteert en beschouwt, met welke bedoeling van de geest ze door de Geest zijn geschreven.⁸⁴

---

⁸⁰ “[?]nd”.

⁸¹ “auffge[?]”.

⁸² “Rotas”. De Fama Fraternitatis spreekt op enkele plekken over de Rota en de Rota Mundi (Rad der Wereld), vergelijkbaar met de Akasha Kronieken, waarin alle kennis zou zijn opgeslagen. In het manuscript wordt “Rotas” gebruikt, hetgeen niet een formeel meervoud is.

⁸³ “minutum mundum”. Die zou volgens de Fama Fraternitatis aanwezig zijn in een klein altaar in de grafkelder van Christian Rosenkreutz, als een afspiegeling van de grote wereld, dus van het universum.

⁸⁴ “quo animo mentisq, Spiritu haec sunt scripta.”

En aangezien toch uw Fama meldt, dat het niemand die zijn naam zal opgeven, eraan zal ontbreken dat hij⁸⁵ iemand uit de Broederschap⁸⁶ hetzij mondeling (hetgeen van harte te wensen is) of schriftelijk te spreken zal krijgen, heb ik met dit doel met mijn doop- en toenaam, echter⁸⁷ (onder het zegel der zwijgzaamheid⁸⁸) ondertekend, en ben daarom in blijde verwachting van een gewaarborgd antwoord in de school van Harpocrates⁸⁹. Voor zover het aan mij ligt, ben ik, als mij tijd en uur genoemd worden, en waar ik ook naartoe moge worden geleid voor het van u verlangde antwoord, tot een christelijk-broederlijk gesprek en een gedachtewisseling vriendelijk bereid en zal ik gaarne verschijnen; en mij vanzelfsprekend ook - in zoverre ik tot het grootste geluk van uw gezelschap en mijn eigen hoop en geloof, er niet van zal zijn uitgesloten om de eed van trouw en zwijgzaamheid uit te voeren⁹⁰ - zowel offeren als aanbieden. En wat ik mij hieromtrent verder moet getroosten en waar ik acht op moet slaan, wacht ik ten spoedigste in antwoord

---

⁸⁵ “daß er nicht (...)”. Zoals vaker het geval is in dit soort manuscripten wordt hier een dubbele ontkenning gebruikt, terwijl een enkelvoudige bedoeld is.

⁸⁶ “ex Fraternitate”.

⁸⁷ De tegenstelling is pas duidelijk als de haakjes die nu in het origineel volgen, als niet geschreven worden beschouwd.

⁸⁸ “sub Sigillo taciturnitatis”.

⁸⁹ “in Schola Harpocratis”. Vergelijk: “Over Harpocrates ofwel Sigalion, de godheid der Egyptenaren, die men samen met de sfinx op het altaar heeft gezet om daarmee zwijgzaamheid aan te duiden. De pythagoreeërs moesten vijf volle jaren deze zwijgzaamheid in acht nemen, die ook door de Broederschap R.C. aangehouden wordt, opdat de geheimenissen der natuur niet aan de onwaardigen worden geopenbaard.” Michael Maier, *Silentium Post Clamores* (De Stilte na het Rumor), H. XI, 1617.

⁹⁰ “quatenus a felicissimo vestro consortio, citra meam spem & fiduciam, non fuero exclusus, ad solenne fidei & silentii iuramentum praestandum”.

van u vreugdevol af. Ondertussen beveel ik een uiterst loffelijke Broederschap van het Rozekruis aan in de schaduw van de vleugelen van de Allerhoogste⁹¹. Gegeven te Camposala, de 29e januari in het jaar van Christus 1615.

*Niet wat men zegt, doch wat men belooft; niet de melodie van het gedicht, doch van het hart; niet het kabaal, doch de liefde klinkt in de mond van God.*⁹²

Op de Eilanden der Gelukzaligen van de Hoogste Toren⁹³.

E I N D E.

---

⁹¹ Dit is klaarblijkelijk een verwijzing naar de spreuk “Sub umbra alabrum [lees: alarum] tuarum Iehova” (‘Onder de schaduw van uw vleugels, Heer’), waarmee de Fama Fraternitatis van 1614 besloot.

⁹² “Non vox sed votum non Musica carmina sed cor, Non clamor sed amor sonat in ore Dei.” Van deze Latijnse zinsnede blijken nog diverse andere vormen in omloop te zijn. Ook is er een orgelwerk van Johann Sebastian Bach, getiteld: ‘Non Clamor Sed Amor Resonat in Avre Dei’.

⁹³ “In Beatorum Insulis Turissimum”. Wellicht deels een verwijzing naar de toren in het Rozekruisersmanuscript ‘Chymische Hochzeit des Christiani Rosencreutz Anno 1459’ (‘Het Scheikundig Huwelijk van Christiaan Rosenkreutz’), 1616, Straatsburg.

Gedrukt na de geboorte van Jezus
Christus M. DC. XV.⁹⁴

---

⁹⁴ 1615.